

Awareness Raising and Training Measures for the Istanbul Protocol in Europe

De rol van advocaten in de preventie van foltering en mishandeling

Dit werk is gepatenteerd onder een

[Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported Licentie](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/).

Dit project werd gefinancierd met steun van de Europese Commissie. Deze tekst reflecteert enkel de visie van de auteur(s), en de Commissie kan niet verantwoordelijk worden gehouden voor enig gebruik van de informatie die er in vevat zit.

Education and Culture DG

Lifelong Learning Programme

INHOUDSTAFEL

1.	Inleiding	6
2.	Wettelijk kader	6
3.	Vertegenwoordiging van gevangenen	7
4.	Recht op remedie en reparatie	8
5.	Documentatie en onderzoek	9
6.	Preventieve screening	10
7.	Veranderen van beleid en belangenbehartiging	11
8.	Capaciteitsversterking	12
9.	Rol van rechtspraak	13
10.	Conclusie.....	13
11.	Literatuur	14

1. Inleiding

Het Istanbul Protocol vestigt de aandacht op het belang van het onderzoeken en documenteren van foltering, om zo de rechtsgang, asielprocedures, of claims op reparatie of herstel te faciliteren. In dit hoofdstuk wordt de rol van advocaten in dit proces besproken. Door hun kennis van het nationale recht en directe toegang tot hun cliënten, spelen ze een fundamentele rol in de strijd tegen foltering en mishandeling, maar ook het garanderen van de rechtsstaat meer in het algemeen.

In dit hoofdstuk worden de functies van advocaten met betrekking tot de totstandkoming en implementatie van het nationale recht, de vertegenwoordiging van gevangenen en slachtoffers van foltering, de preventieve screening van detentiefaciliteiten, het vormen van beleid, capaciteitsversterking en rechtspraak achtereenvolgens besproken.

De centrale rol van de juridische beroepen inzake de bescherming en promotie van mensenrechten, in het bijzonder het verbod op foltering en mishandeling, wordt door verschillende verdragen, instrumenten van zogenaamd zacht recht, en jurisprudentie, benadrukt.

De bevoorrechte toegang tot gevangenen kan een preventieve werking hebben met betrekking tot foltering en mishandeling, zeker in de periode die onmiddellijk volgt op de arrestatie, gevangenen dus het meest kwetsbaar zijn. In dit opzicht dienen advocaten hun cliënten niet alleen te vertegenwoordigen wat betreft de strafrechtelijke klachten die hen ten laste zijn gelegd, maar hen ook vertegenwoordigen in gevallen van foltering en mishandeling.

De unieke expertise van advocaten stelt hen in staat om een aanzienlijke invloed uit te oefenen op het sociale en politieke veld, bijvoorbeeld door activisme in overheidskringen en samenwerkingsverbanden te onderhouden met niet-gouvernementele organisaties. We zullen in deze tekst dan ook dieper ingaan op de verschillende rollen die ze kunnen opnemen in de strijd tegen foltering en mishandeling.

2. Wettelijk kader

Foltering en mishandeling kunnen in eerste instantie voorkomen worden door een sterk nationaal recht, dat de internationale verdragen die de staat heeft geratificeerd, implementeert. Advocaten kunnen een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van wetgeving, en kunnen veranderingen aan voorstellen van de overheid suggereren op basis van hun professionele ervaring. Juridische experts kunnen ook een adviserende rol spelen bij de implementatie van de verschillende voorzieningen gericht op het voorkomen van foltering.

Het opnemen van foltering als misdaad en gepaste straffen hiervoor, overigens een verplichting onder artikel 4 van het VN Verdrag tegen

📖 Zie: *“Istanbul Protocol, chapter III.”*

📖 Zie ook: *“The role of lawyers in the prevention of torture, APT, 2008*

📖 Zie ook: *“Preventing Torture – An Operational Guide for National Human Rights Institutions”*; 2010; OHCHR, APT, APF

Foltering (UNCAT), is een fundamentele stap naar de criminalisering van foltering, die advocaten mede zouden moeten trachten te bewerkstelligen. Wanneer dergelijk proces start, zouden advocaten er op moeten toezien dat de definitie van foltering in overeenstemming is met artikel 1 van de UNCAT door advies te geven of voorstellen tot wetgeving van commentaren te voorzien. Ze kunnen een vergelijkende analyse met andere internationale en regionale standaarden uit andere delen van de wereld doorvoeren (bv. Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, het Afrikaans Handvest voor de Rechten van de Mens en Volken, of het Amerikaanse Verdrag voor Mensenrechten), en zo de inhoud en kwaliteit van nationale regelgeving mee helpen verscherpen.

Naast het verzekeren van een goed functionerend wettelijk kader zouden advocaten er ook voor moeten zorgen dat de fundamentele principes met betrekking tot foltering, zoals universele jurisdictie, toegepast en gerespecteerd worden. In voorkomend geval dienen ze er op toe te zien dat deze principes in het nationale recht worden opgenomen (zie sectie 7 van dit hoofdstuk voor meer details).

3. Vertegenwoordiging van gevangenen

Procedurale regels zoals het recht op een eerlijk proces beschermen personen die van hun vrijheid zijn beroofd vanaf het moment van hun detentie, en zitten vervat in verschillende internationale instrumenten. Samen met het nationale recht vormen deze regels de basis om gevangenen te vertegenwoordigen. Onder meer in artikel 14 van het Internationale Verdrag inzake Politieke Rechten en Burgerrechten (ICCPR) wordt het recht op gerechtigheid en een eerlijk proces geëxpliciteerd. Gelijkaardige rechten zijn terug te vinden in de Basisprincipes met betrekking tot de rol van advocaten, de Europese Gevangenisregels (regel 23), de Standaard Minimum Regels voor de Behandeling van Gevangenen (regel 93), en andere regionale verdragen zoals het Europees Verdrag van de Rechten van de Mens (artikel 6), het Amerikaanse Verdrag voor de Rechten van de Mens (artikel 8), en het Afrikaanse Handvest voor de Rechten van de Mens en de Volken (artikel 7).

De internationale, regionale en nationale verplichtingen om een eerlijk proces te garanderen, bevatten enkele essentiële principes om foltering en mishandeling terug te dringen, zoals het recht om niet tegen zichzelf te getuigen, het verbod om dwangmatig verkregen bewijsmateriaal te gebruiken in rechtszaken, en het recht om zichzelf te verdedigen of te laten vertegenwoordigen in rechtszaken.

Vanaf het moment dat mensen van hun vrijheid worden beroofd zijn ze uiterst kwetsbaar wat betreft hun fundamentele rechten en hun menselijke waardigheid. Advocaten dienen hier rekening mee te houden, en alles in het werk stellen om foltering en mishandeling in alle stadia van detentie te

 Voor meer informatie over de UNCAT, zie hoofdstuk 3 van deze serie.

 Zie ook:
“Pretrial Detainees and Torture: Why Pretrial Detainees Face the Greatest Risk”, Open Society Foundations, Ludwig Boltzmann Institute of Human Rights, University of Bristol, 2011

voorkomen. Vooral personen in voorlopige hechtenis lopen een groot risico op mishandeling, gezien de hogere prevalentie van foltering en dwang gedurende de onderzoeksfase van een rechtszaak. Deze personen zijn immers helemaal afhankelijk van de autoriteiten, die foltering vaak als de snelste weg naar een bekentenis beschouwen.

In dit opzicht dient een gevangene direct na de arrestatie toegang te krijgen tot juridische bijstand. De toegang tot een advocaat dient direct, op regelmatige basis en in een sfeer van vertrouwen te gebeuren. De advocaat dient toe te zien op de juridische bescherming van de gedetineerden, en er voor te zorgen dat ze ingelicht worden over de reden van hun arrestatie in een taal die ze begrijpen, en dat ze hun rechten, (i.e. het recht op bijstand doorheen het hele strafrechtelijke proces, onafhankelijke medische onderzoeken, en het recht om hun familie in te lichten over hun detentie), ten volle begrijpen. Omwille van het hogere risico op foltering en mishandeling bij politieke detentie, kan een advocaat een overplaatsing naar een andere detentiefaciliteit aanvragen. Verder dienen ze voor een onafhankelijk medisch onderzoek voor hun cliënt te zorgen, en hen waar nodig bijstaan in het formuleren van een *habeas corpus* (het recht om de juridische grond van hun arrestatie voor een rechter aan te vechten) (artikel 9(4) ICCPR).

Naast gevangenen te informeren over hun rechten dienen advocaten hen ook de bestaande klachtenprocedures uit te leggen en hen bijstaan in het opstellen van een klacht wanneer foltering of mishandeling is voorgevallen.

Bij afwezigheid van een efficiënte klachtenprocedure zouden advocaten de totstandkoming van dergelijk systeem of de verbetering van een bestaand systeem moeten bepleiten (zie verder bij punt 7: creatie van beleid en het verdedigen van belangengroepen). Wanneer dergelijke mechanismen niet bestaan in een land, zijn advocaten en hun verenigingen vaak van kapitaal belang om verandering in de situatie te brengen.

4. Recht op remedie en reparatie

Het VN Verdrag tegen Foltering (UNCAT) legt aan staten de verplichting op om slachtoffers van foltering bij te staan en reparatie- en herstelmaatregelen te voorzien, onder meer met het oog op compensatie en rehabilitatie. Deze rechten worden in artikels 13 en 14 van de UNCAT uiteengezet.

Het recht om een klacht in te dienen bij een competente overheid en het recht op een onafhankelijk onderzoek binnen een redelijke termijn wordt in artikel 13 uiteengezet, naast het ex officio onderzoek dat in artikel 12 wordt uiteengezet.

Artikel 14 geeft slachtoffers van foltering of mishandeling het recht op herstel, adequate compensatie, en rehabilitatie. Deze rechten worden ook toegekend aan de nabestaanden van het slachtoffer indien de mishandeling

 Zie: "UN Docs, CAT Committee, General Comment No. 3, CAT/C/GC/3, 2012, over de implementatie van artikel 14 UNCAT"

de dood tot gevolg had.

Advocaten zijn de belangrijkste gesprekspartners van slachtoffers van foltering en mishandeling die gerechtigheid zoeken. Ze kunnen hen hun rechten uitleggen, en hen bijstaan doorheen het hele proces, zoals bij het indienen van een klacht, de procedure om herstel te bekomen, administratieve procedures, strafrechtelijke en burgerrechtelijke procedures. Herstel kan op verschillende manieren worden toegekend zoals een grondig onderzoek naar de waarheid, een officiële erkenning van de feiten, of een officiële verontschuldiging door de overheid. Bijkomend kan monetaire compensatie worden toegekend, maar dan dient men er wel rekening mee te houden dat zowel het Amerikaanse Hof voor de Rechten van de Mens als het Comité voor de Preventie van Foltering expliciet hebben gesteld dat financiële tegemoetkomingen op zich niet volstaan in gevallen van foltering.

Herstel en rehabilitatie vormen ook een belangrijk onderdeel van een samenleving waarin foltering heeft plaatsgevonden. Als er sprake is van wijdverspreide of systematische foltering, kan nationale wetgeving worden aangepast, en kunnen preventieve maatregelen worden ingevoerd. Dit kan ook als een vorm van herstel op grote schaal worden beschouwd. Advocaten zouden dergelijke veranderingen moeten ondersteunen en promoten, naast de bijstand die ze aan individuele slachtoffers verlenen.

5. Documentatie en onderzoek

Het efficiënt onderzoeken en documenteren van gevallen van foltering en mishandeling zijn noodzakelijk in de strijd tegen foltering en voor het adequaat compenseren van slachtoffers.

Het Istanbul Protocol benadrukt het belang van de juridische beroepen in deze context expliciet. Advocaten nemen hier een sleutelrol in omdat ze doorheen alle stadia van de strafrechtelijke procedure contact hebben met slachtoffers van foltering, waardoor ze in staat zijn het onderzoek van slachtoffers te bewerkstelligen en eventuele nieuwe gerechtelijke stappen te nemen waar nodig. Het verzamelde bewijsmateriaal is ook onmisbaar voor reparatieclaims van slachtoffers bij nationale en internationale instellingen. Het documenteren van foltering kan ook de vorm aannemen van rapporten die aan internationale preventiemechanismen zoals de VN Speciale Rapporteur inzake Foltering of het VN Comité ter Preventie van Foltering, worden overgemaakt.

Het onderzoek naar foltering en mishandeling dient snel, grondig, en onpartijdig te gebeuren. Alle betrokken partijen (de slachtoffers en hun familie, getuigen, advocaten, etc.) moeten tegen mogelijke represailles beschermd worden. In eerste instantie dient de veiligheid van de gevangene te worden beschermd. Vertrouwelijke communicatie tussen de gevangene

📖 Zie:
Guridi vs. Spain, CAT, 212/2002, 17 mei 2005
Vargas Areco v. Paraguay, IACtHR, 26 september 2006

en zijn advocaat zijn dan ook van het allergrootste belang bij het documenteren van foltering en mishandeling. Zo moeten advocaten hun cliënten dus kunnen horen zonder dat er andere overheidsfunctionarissen bij betrokken zijn. Aantijgingen van foltering mogen tenslotte enkel aan een bevoegde instantie worden overgemaakt als de gevangene zich hier expliciet akkoord mee verklaart.

Het is belangrijk dat advocaten nauw samenwerken met slachtoffers van foltering om zo inzicht te krijgen in hoe men foltering kan vaststellen (door herkenning van de fysische en psychologische gevolgen ervan). Dit stelt hen in staat om gevallen van foltering op een grondige wijze te documenteren in latere gerechtelijke procedures. Verder is het zeker ook nuttig als advocaten over een zekere medische expertise beschikken.

In dit opzicht is een nauwe samenwerking en uitwisseling van kennis tussen dokters en advocaten bij het verhoor van mogelijke slachtoffers van foltering van kapitaal belang. Zo zullen aanklachten vergezeld van een gedetailleerde omschrijving en bewijsmateriaal meer weerklank vinden in gerechtelijke procedures en meer kans op slagen hebben. Naast hun eigen appreciatie van de zaak zouden advocaten ook een onafhankelijk opinie van een arts moeten vragen om zo hun argument meer kracht bij te zetten. Deze richtlijnen zijn van fundamenteel belang bij het onderzoek en de documentatie van foltering.

6. Preventieve screening

De bescherming van de waardigheid van kwetsbare personen heeft alle baat bij een efficiënte preventieve screening van alle detentiefaciliteiten. Zoals de VN Speciale Rapporteur inzake Foltering stelde in 2002, is een systematische screening van detentiefaciliteiten een essentieel onderdeel van de preventie van foltering.¹

Detentiefaciliteiten moeten in de ruime zin gezien worden als plaatsen waar personen niet kunnen vertrekken op eigen initiatief, en hier horen dus ook psychiatrische instellingen, militaire kampen, tehuizen voor ouderen, en zorginstellingen bij.

Door hun gedetailleerde kennis van internationale, regionale en nationale wetgeving en normen, kunnen advocaten een zeer belangrijke rol spelen in het garanderen van een systematische en onpartijdige preventieve screening van detentiefaciliteiten. Een nauwe samenwerking tussen advocaten en andere experts, zoals dokters, forensische experts, en maatschappelijk assistenten is onmisbaar voor een goed functionerende screening. Een preventiemechanisme waar verschillende experts in zetelen is van kapitaal belang voor een holistische benadering van de

¹ E/CN.4/2003/68, 17 December 2002, para. 26. lit. (f)

problematiek van foltering en mishandeling.

De rol van advocaten met betrekking tot preventieve screening omvat ook de implementatie van het Optioneel Protocol bij het Verdrag tegen Foltering van zodra een staat het heeft geratificeerd, en de creatie van een Nationaal Preventiemechanisme (NPM) zoals voorzien in het Optioneel Protocol. Daarnaast kunnen advocaten ook deelnemen aan bezoeken aan detentiefaciliteiten en zetelen inter-institutionele commissies. Door hun expertise met betrekking tot de internationale regels ter preventie van foltering kunnen ze staten bijstaan door veranderingen aan nationale wetgeving voor te stellen om ze in lijn te brengen met de internationale verplichtingen met betrekking tot foltering en mishandeling. Door hun grondige kennis van de juridische kant van het verhaal kunnen ze precies aangeven waar het nationale recht tekortschiet en waar dus veranderingen nodig zijn. Bovendien kunnen ze ook tekortkomingen in specifieke detentiefaciliteiten blootleggen.

De efficiëntie van bezoeken aan detentiefaciliteiten kan verhoogd worden door de ontwikkeling van gestandaardiseerde checklists, waarbij de expertise van advocaten een meerwaarde kan betekenen. Het is wel belangrijk hierbij te onthouden dat het verhoor van slachtoffers van foltering niet enkel op basis van dergelijke checklist gebeurt en dat men hierbij de nodige empathie en begrip aan de dag moet leggen, en zich er van bewust dient te zijn dat het reconstrueren van de feiten geen evidentie is.

Bovendien zijn advocaten een belangrijk aanspreekpunt voor het bredere publiek en de Nationale Preventiemechanismen wanneer de overheid nalaten om foltering te onderzoeken en te vervolgen.

In elk geval is het van groot belang dat men interdisciplinair te werk gaat bij het blootleggen van systematische patronen van foltering en mishandeling, en dus met personen uit andere disciplines nauwe samenwerkingsverbanden te onderhouden.

7. Veranderen van beleid en belangenbehartiging

De rol van advocaten in de totstandkoming van een goed functionerend wettelijk kader ter preventie van foltering kan niet worden onderschat. Ze zijn experts inzake nationale en internationale wetgeving, waardoor ze uitermate goed geplaatst zijn om het beleid mee vorm te geven en het nationale beleid in overeenstemming te brengen met de UNCAT, OPCAT en de verschillende regionale mensenrechteninstrumenten met betrekking tot foltering en mishandeling.

Advocaten kunnen tekortkomingen in nationale wetgeving opsporen en de criminalisering van alle vormen van foltering of mishandeling (met inbegrip van mededaderschap en schuldig verzuim) bepleiten. Ze kunnen ook voorstellen tot wetgeving om foltering tegen te gaan formuleren, en

commentaren formuleren op bestaande wetgeving vanuit het standpunt van mensenrechten en de preventie van foltering.

Het bepleiten van procedurele beschermingsmechanismen zoals een efficiënte klachtenprocedure, juridische hervormingen en acties om de aandacht op het probleem van foltering te vestigen kunnen een aanzienlijk impact hebben op de mensenrechtensituatie in een land, en een significante bijdrage leveren aan de strijd tegen foltering en mishandeling.

Advocaten kunnen rechters ook aanmoedigen om nationaal recht vanuit het standpunt van internationale mensenrechten te interpreteren, en zo te streven naar een consistente rechtspraak in lijn met de bescherming van de rechten van de mens.

8. Capaciteitsversterking

Het bewustzijn van de problematiek van foltering verhogen, beleidsinitiatieven promoten en de transparantie van het recht bevorderen zijn cruciale taken van advocaten in de strijd tegen foltering en andere vormen van mishandeling. Het bewustzijn inzake foltering en mishandeling verhogen is belangrijk aangezien dit beleidsmakers er kan toe aanzetten veranderingen door te voeren, en een breed maatschappelijk draagvlak voor dergelijke veranderingen te creëren. Door middel van training, conferenties en seminaries kunnen advocaten een breed publiek bereiken en op verschillende terreinen een bijdrage leveren aan de strijd tegen foltering.

Advocaten zouden een brede waaier aan maatregelen moeten ontwikkelen om de maatschappij op de hoogte te brengen van gevallen van foltering, het onderzoek van foltering, de vervolging ervan, en de genomen reparatiemaatregelen. Dit kan onder meer de vorm aannemen van databanken waarin systematisch alle gegevens met betrekking tot gevallen van foltering worden bijgehouden. Het tot stand brengen van netwerken van advocaten, maatschappelijk werkers, NGO's, kerkgroepen en andere actoren om zo via verschillende wegen juridisch advies te verschaffen is eveneens een belangrijk element in de strijd tegen foltering. De samenwerking met diverse actoren kan een meerwaarde bieden door naar de ervaringen van andere landen te kijken, wat als basis kan dienen om de eigen situatie te verbeteren.

Training is van essentieel belang om aan uitwisseling van kennis en ervaringen met betrekking tot de preventie van foltering te doen. Deze uitwisseling mag niet beperkt blijven tot andere advocaten; er moeten eveneens procureurs, rechters en andere personen betrokken bij de rechtspleging bij worden betrokken. Enkel op deze manier kan een holistische aanpak van het probleem van foltering en mishandeling bewerkstelligd worden.

Zie ook de UN Basic Principles on the Role of Lawyers, 1990

9. Rol van rechtspraak

Advocaten kunnen een enorm impact hebben op het juridisch kader door precedenten te scheppen. In landen waar nog geen jurisprudentie met betrekking tot foltering beschikbaar is, kan één succesvolle veroordeling de weg vrijmaken voor andere veroordelingen, en zo dus een substantieel impact hebben op de strijd tegen straffeloosheid. Bovendien wordt op deze manier de maatschappelijke aandacht voor het probleem verscherpt.

Door hun direct contact met gevangenen zijn ze in staat om vermoedelijke gevallen van foltering goed te documenteren en klacht neer te leggen tegen de vermoedelijke daders van foltering en / of hun oversten (bv. als ze de foltering hebben opgedragen of er van op de hoogte waren zonder er iets aan te doen).

Rechtspraak kan zo dus tot jursidische precedenten leiden die de vervolging van vermoedelijke daders van foltering en mishandeling, evenals burgerrechtelijke procedures om financiële compensatie te bekomen, faciliteren.

In alle stadia van de rechtsgang dienen advocaten er op toe te zien dat bewijsmateriaal verkregen onder dwang uit de rechtszaak wordt geweerd. De enige uitzondering op dit principe is het gebruik van dergelijk bewijs tegen de vermoedelijke daders van foltering of mishandeling. Het is eveneens van groot belang dat de bewijslast niet bij het slachtoffer komt te liggen.

Advocaten moeten er ook voor zorgen dat de zaak gemeld wordt bij een internationale of regionale instelling, als het nationaal recht is uitgeput.

10. Conclusie

Advocaten hebben een sleutelrol in de strijd tegen en de preventie van foltering en mishandeling. Door hun opleiding en professionele ervaring zijn ze uitermate goed geplaatst om regeringen met raad en daad bij te staan in de creatie van een efficiënt juridisch kader in de strijd tegen foltering.

Hun bevoorrechte toegang tot gevangenen in alle stadia van hun vrijheidsberoving is van cruciaal belang voor de bescherming tegen alle mogelijke vormen van foltering en mishandeling. Op deze manier zijn gevangenen immers in staat om op vertrouwelijke wijze klachten met betrekking tot foltering te formuleren bij hun advocaat, wat uiteraard belangrijk is om represailles te voorkomen. Hun contact met gevangenen faciliteert ook het onderzoek en de documentatie van foltering, wat van essentieel belang is voor verdere gerechtelijke stappen.

Ze spelen een fundamentele rol in de belangenbehartiging van slachtoffers, onder meer door hen op hun rechten zoals reparatie en compensatie te

wijzen en deze samen met hen te vrijwaren. Als leden van interdisciplinaire controleorganen kunnen advocaten een belangrijke rol spelen in de preventie van foltering, door onder meer bezoeken te brengen aan detentiefaciliteiten met het oog op het in kaart brengen van gevallen van foltering en mishandeling. Tenslotte spelen ze een belangrijke rol bij de capaciteitsversterking van de staat, andere instellingen en de bredere samenleving, onder meer door het geven van trainingen aan rechters en ander overheids personeel, NGO's, door het organiseren van sensibiliseringscampagnes, en door netwerken van verschillende actoren betrokken bij de strijd tegen foltering in het leven te roepen en te coördineren.

Om deze reden dient men advocaten goed in te lichten over foltering en hun rol in de preventieve ervan, en dienen ze te worden aangemoedigd zich aan te sluiten bij professionele netwerken zodat ze hun belangrijke preventieve en beschermende taken ten volle kunnen uitoefenen.

11. Literatuur

1. *The role of lawyers in the prevention of torture*, APT, 2008
2. *Action against torture: A practical guide to the Istanbul Protocol – for lawyers*, IRCT, 2009
3. *Preventing Torture: An Operational Guide for National Human Rights Institutions*, APT, OHCHR, APF, 2010
4. *Pretrial Detainees and Torture: Why Pretrial Detainees Face the Greatest Risk*, Open Society Foundations, Ludwig Boltzmann Institute of Human Rights, University of Bristol, 2011
5. *General Comment No. 3 on the implementation of Article 14 UNCAT*, UN Docs, UN Committee Against Torture, CAT/C/GC/3, 2012
6. *The Role of Independent Monitoring in Prevention of Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment*, Penal Reform International, 2010